

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2018

ΜΑΘΗΜΑ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

**ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΑΙ ΩΡΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: Πέμπτη, 31 Μαΐου 2018
08:00 - 11:00**

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΕΝΤΕΚΑ (11) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ Α

1.

Τιμή (P)	Προσφερόμενη Ποσότητα (Q)
€	Τεμάχια
4	120
6	200

$$\alpha) \quad E_s = \frac{\Delta Q}{\Delta P} \times \frac{P_1+P_2}{Q_1+Q_2} \quad E_s = \frac{200-120}{6-4} \times \frac{4+6}{120+200} \quad E_s = \frac{80}{2} \times \frac{10}{320}$$

$E_s = 1,25$ **(Μονάδες 2)**

β) Η Προσφορά του αγαθού είναι **ελαστική** **(Μονάδες 1)**
(Κεφ. 1.3, Συμπλήρωμα σελ. 28-29)

2. Ορισμένα αγαθά παράγονται με τη χρήση μοναδικών ή σπάνιων παραγωγικών πόρων, για παράδειγμα **σκαλιστά έπιπλα**. Μια **αύξηση στην τιμή τους δεν θα μεταβάλει σημαντικά την προσφερόμενη ποσότητά τους** γιατί η **επιχείρηση δυσκολεύεται να βρει κατάλληλους συντελεστές παραγωγής** για την παραγωγή χειροποίητων σκαλιστών επίπλων. **(Μονάδες 3)**

(Κεφ. 1.3.3, Συμπλήρωμα σελ. 34)

3. α) Προσδιοριστικοί παράγοντες της ελαστικότητας ζήτησης:

- i. Η φύση της ανάγκης που ικανοποιεί το αγαθό
- ii. Η ύπαρξη στενών υποκατάστατων αγαθών
- iii. Το ποσοστό του εισοδήματος που δαπανάται για το αγαθό
- iv. Ο παράγοντας χρόνος
- v. Η διάρκεια ζωής των προϊόντων.

(Μονάδες 2)

β) Σε περίπτωση αγαθών **με ανελαστική ζήτηση**, οι επιχειρήσεις παραχωρούν ευκολότερα αυξήσεις στους μισθούς των εργαζόμενων τους, γιατί **η αύξηση στην τιμή του αγαθού** που θα αναγκαστούν να επιβάλουν οι επιχειρήσεις, λόγω αύξησης στο κόστος παραγωγής, **θα προκαλέσει μικρότερη ποσοστιαία μείωση στη ζητούμενη ποσότητα από τους καταναλωτές**, με αποτέλεσμα τα συνολικά έσοδα των επιχειρήσεων να αυξηθούν.

(Μονάδες 2)

(Κεφ. 1.2.3, 1.2.5, Συμπλήρωμα σελ. 16-18, 24)

4. α)

Εργάτες L	Συνολικό Προϊόν TP ή Q	Μέσο Προϊόν AP	Οριακό Προϊόν MP
4	(viii) 128	(ix) 32	44
5	(vi) 160	32 max	(v) 32
6	(iii) 168	(iv) 28	(vii) 8
7	168	(ii) 24	(i) 0

i. L = 7 **Όταν το Συνολικό Προϊόν μεγιστοποιείται, το Οριακό Προϊόν Μηδενίζεται**

ii. L = 7 $AP = \frac{Q}{L}$ $AP = \frac{168}{7}$ **AP = 24**

iii. L = 6 $MP = \frac{\Delta Q}{\Delta L}$ $0 = \frac{\Delta Q}{7-6}$ $\Delta Q = 0$ $Q = 168 - 0$ **Q = 168**

iv. L = 6 $AP = \frac{168}{6}$ **AP = 28**

v. L = 5 **Όταν το Μέσο Προϊόν μεγιστοποιείται ισούται με το Οριακό Προϊόν**

vi. L = 5 $Q = AP \times L$ $Q = 32 \times 5$ **Q = 160**

vii. L = 6 $MP = \frac{\Delta Q}{\Delta L}$ $MP = \frac{168-160}{6-5}$ **MP = 8**

viii. L = 4 $32 = \frac{\Delta Q}{\Delta L}$ $32 = \frac{\Delta Q}{5-4}$ $\Delta Q = 32$ $Q = 160 - 32$ **Q = 128**

ix. L = 4 $AP = \frac{128}{4}$ **AP = 32** (Μονάδες 7)

β) Τα τρία στάδια της παραγωγικής διαδικασίας είναι:

1^ο Στάδιο Αύξοντος Οριακού προϊόντος

2^ο Στάδιο Φθίνοντος Οριακού προϊόντος

3^ο Στάδιο αρνητικού Οριακού προϊόντος

(Μονάδες 1,5)

γ) Το πιο αποτελεσματικό επίπεδο παραγωγής βρίσκεται στο **δεύτερο στάδιο παραγωγής** γιατί στο πρώτο δεν συμφέρει στην επιχείρηση να σταματήσει επειδή **έχει ακόμα περιθώρια αύξησης παραγωγής** ενώ στο τρίτο δεν συμφέρει στην επιχείρηση να προχωρήσει αφού **χρησιμοποιεί περισσότερους εργάτες και έχει μικρότερη παραγωγή.** (Μονάδες 1,5)

(Κεφ. 2.5, Συμπλήρωμα σελ. 54 - 59)

(Σύνολο Μονάδων 20)

ΕΡΩΤΗΣΗ Β

1. α) Η καμπύλη του Μέσου Σταθερού Κόστους **αρχίζει από πάνω αριστερά και κατέρχεται προς τα κάτω δεξιά**, δηλαδή το μέσο σταθερό κόστος μειώνεται συνεχώς καθώς αυξάνεται η παραγωγή, γιατί **τα σταθερά έξοδα επιμερίζονται σε ολοένα και μεγαλύτερη ποσότητα παραγωγής**.

(Μονάδες 1,5)

- β) Το Μέσο Μεταβλητό Κόστος **αρχικά μειώνεται** γιατί **επικρατούν τα φθίνοντα έξοδα** ενώ μετά από ένα ορισμένο σημείο **αρχίζει να αυξάνεται** γιατί επικρατούν **τα αύξοντα έξοδα**, λόγω του **νόμου της φθίνουσας απόδοσης** **(Μονάδες 1,5)**

(Κεφ. 2.8.2, Συμπλήρωμα σελ.72)

2. Η ανταγωνιστική επιχείρηση είναι αποδέκτης τιμής, δηλαδή δεν μπορεί να επηρεάσει την τιμή του προϊόντος, γιατί

- η **ποσότητα που παράγει και προσφέρει είναι πολύ μικρή σε σχέση με τη συνολική προσφορά**, με αποτέλεσμα η **αυξομείωση της να μην μπορεί να επηρεάσει την τιμή του προϊόντος στην αγορά**. Ή
- το προϊόν που παράγει και προσφέρει η ανταγωνιστική επιχείρηση είναι **απόλυτα ομοιογενές** με αποτέλεσμα **τυχόν αύξηση της τιμής του προϊόντος της να οδηγήσει τους καταναλωτές σε άλλες επιχειρήσεις που διαθέτουν το ίδιο ακριβές προϊόν σε χαμηλότερη τιμή**.

(Κεφ. 3.2.1, Συμπλήρωμα σελ.100)

(Μονάδες 1,5)

3. Αναλογικά έξοδα: πρώτες ύλες, καύσιμα, ημερομίσθια εργατών

Φθίνοντα έξοδα: μεταφορικά, διοικητικά, γραφική ύλη, ηλεκτρισμός

Αύξοντα έξοδα: υπερωρίες, έξοδα συντήρησης και επισκευών, κακότεχνα προϊόντα

(Κεφ. 2.8, Συμπλήρωμα σελ. 67 – 68)

(Μονάδες 1,5)

Μονάδες Προϊόντος Q	Συνολικά Έσοδα TR	Συνολικό Κόστος TC	Οριακό Έσοδο MR	Οριακό Κόστος MC	Μέσο Κόστος AC
0	0	9	-	-	-
1	15	15	15	6	15
2	30	20	15	5	10
3	45	35	15	15	11,6
4	60	60	15	25	15
5	75	90	15	30	18

4. α)

$$Q = 1 \quad TR = P \times Q \quad TR = 1 \times 15 \quad TR = 15$$

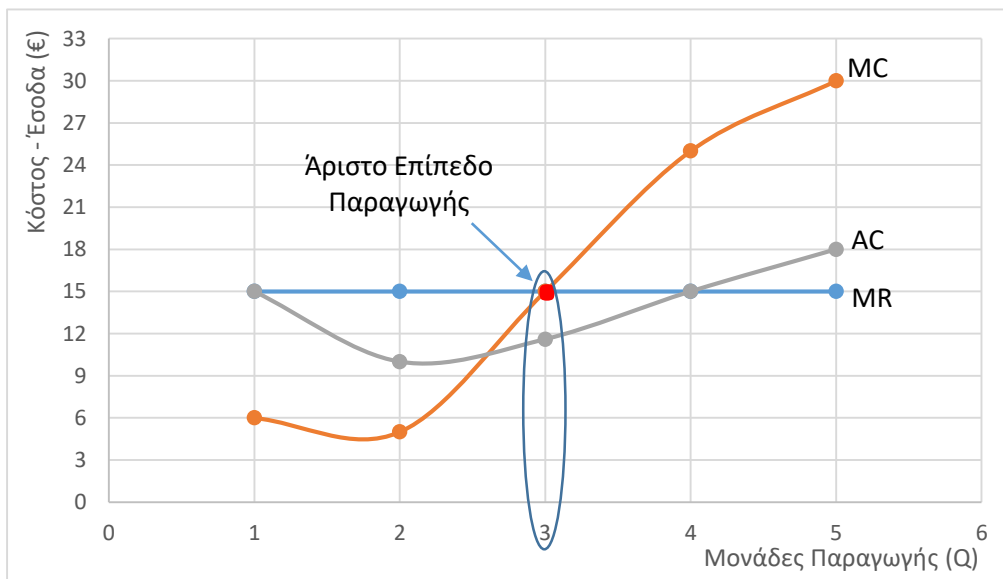
$$Q = 1 \quad MR = \frac{\Delta TR}{\Delta Q} \quad MR = \frac{15-0}{1-0} \quad MR = 15$$

$$Q = 1 \quad MC = \frac{\Delta TC}{\Delta Q} \quad MC = \frac{15-9}{1-0} \quad MC = 6$$

$$Q = 1 \quad AC = \frac{TC}{Q} \quad AC = \frac{15}{1} \quad AC = 15$$

(Μονάδες 7)

β)

(Μονάδες 7)

(Κεφ. 3.2.4, Συμπλήρωμα σελ. 112)

(Σύνολο Μονάδων 20)

ΕΡΩΤΗΣΗ Γ

1. α) Μέθοδος της τελικής αξίας

Πωλήσεις τελικού προϊόντος + Τελικά Αποθέματα - Αρχικά Αποθέματα

	€
Τελική αξία του προϊόντος που πουλήθηκε στους καταναλωτές	90.000
Συν: Τελικό απόθεμα προϊόντος (1.000 + 4.000)	5.000
Μείον: Αρχικό απόθεμα προϊόντος (3.500 + 2.500)	(6.000)
Αξία του τελικού προϊόντος που έχει περιληφθεί στο Εγχώριο Προϊόν	89.000

(Μονάδες 4)

β) Μέθοδος της προστιθέμενης αξίας

Στάδια Παραγωγής	Πωλήσεις – (Αρχικό απόθεμα + Αγορές – Τελικό Απόθεμα)	Προστιθέμενη Αξία (€)
Κτηνοτροφική μονάδα	50.000 – (0+0-1.000)	51.000
Γαλακτοβιομηχανία	80.000 – (3.500+50.000-0)	26.500
Υπεραγορές	90.000 – (2.500+80.000-4.000)	11.500
Αξία του τελικού προϊόντος που έχει περιληφθεί στο Εγχώριο Προϊόν		89.000

(Μονάδες 7)

(Κεφ. 9.6, Τόμος Β σελ. 282 - 284)

2. α)

Έτος	Δείκτης τιμών (μονάδες)	ΑΕΠ σε τρέχ. τιμές € εκ.	ΑΕΠ σε σταθ. τιμές € εκ.
2014	;130	260	200
2015	150	375	;250
2016	120	;252	210

$$\text{ΑΕΠ σταθερές} = \frac{\text{ΑΕΠ τρέχουσες}}{\text{Δείκτης τιμών}} \times 100$$

$$2014: 200 = \frac{260}{\text{Δείκτης τιμών}} \times 100 \quad \text{Δείκτης τιμών} = \frac{260 \times 100}{200} \quad \text{Δείκτης τιμών} = \mathbf{130 \text{ μονάδες}}$$

$$2015: \text{ΑΕΠ σταθερές} = \frac{375}{150} \times 100 \quad \text{ΑΕΠ σταθερές} = \mathbf{€250 \text{ εκ.}}$$

$$2016: 210 = \frac{\text{ΑΕΠ τρέχουσες}}{120} \times 100 \quad \text{ΑΕΠ τρέχουσες} = \frac{210 \times 120}{100} \quad \text{ΑΕΠ τρέχουσες} = \mathbf{€252 \text{ εκ.}}$$

(Μονάδες 4)

β)

Έτος	ΑΕΠ σε σταθ. τιμές € εκ.
2014	200
2016	210
Πραγματική αύξηση	10

ΑΕΠ σταθερές	Αύξηση
200	10
100	X;

$$X = \frac{10 \times 100}{200} \quad X = 5\% \text{ Πραγματική ποσοστιαία αύξηση}$$

(Κεφ. 9.10, Τόμος Β σελ.291 - 292)

(Μονάδες 2)

$$3. \alpha) \text{ Κατά Κεφαλή Εισόδημα} = \frac{\text{Ακαθάριστο Εγχώριο ή Εθνικό Εισόδημα}}{\text{Πληθυσμός της χώρας}} = \frac{€18,220 \text{ εκ}}{854 \text{ 800}} = €21315$$

(Μονάδες 1,5)

β) Παράγοντες που καθορίζουν το βιοτικό επίπεδο ενός λαού:

- Η κατανομή του εθνικού εισοδήματος
- Η προσπάθεια που καταβάλλεται για την απόκτηση του εισοδήματος
- Οι κοινωνικές παροχές
- Ο πολιτισμός
- Ο σεβασμός ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, η ασφάλεια, η ισότητα ευκαιριών

(Κεφ.9.12, Τόμος Β' σελ. 293 – 294)

(Μονάδες 1,5)

(Σύνολο Μονάδων 20)

ΕΡΩΤΗΣΗ Δ

1.

	€ εκ.
Δημόσιες Επενδύσεις	1,500
Επενδυτικές δαπάνες από τις επιχειρήσεις	2,310
Μείωση αποθεμάτων επιχειρήσεων	(130)
Ιδιωτική Κατανάλωση	13,200
Δημόσια Κατανάλωση	2,850
Αγορά νέων κατοικιών από ιδιώτες	250
Εισαγωγές	(13,030)
Εξαγωγές	12,260
Ακαθάριστη Εγχώρια Δαπάνη σε τιμές αγοράς α)	19,210
- Αποσβέσεις	(2,300)
Καθαρή Εγχώρια Δαπάνη σε τιμές αγοράς	16,910
- Έμμεσοι Φόροι	(2,610)
+ Έπιδοτήσεις	60
Καθαρή Εγχώρια Δαπάνη σε τιμές συντελεστών β)	14,360

(Κεφ. 9.9, Τόμος Β΄ σελ.288 - 289)

(Μονάδες 9)

2. α) Τέσσερα (4) χαρακτηριστικά της φάσης της ανόδου:

- Αύξηση των τιμών
- Αύξηση της παραγωγής
- Αύξηση της απασχόλησης δηλαδή μείωση της ανεργίας
- Αύξηση του Εθνικού Εισοδήματος
- Αύξηση της Κατανάλωσης
- Αύξηση των Επενδύσεων
- Κοινωνική Ευημερία
- Κλίμα ευφορίας
- Αισιοδοξία για το μέλλον

(Μονάδες 2)

β) Τα δημοσιονομικά μέτρα που λαμβάνει το κράτος όταν η οικονομία βρίσκεται στη φάση της ανόδου είναι η **αύξηση των φόρων και η μείωση των δημοσίων δαπανών**

(Κεφ. 13.2, 13.4, Τόμος Β΄ σελ.398 και 401)

(Μονάδες 2)

3.

Φορολογητέο Εισόδημα €	Φορολογικός Συντελεστής	Εισόδημα Χ Φ.Σ.	Φόρος
0 – 19.500	0%	19.500 Χ 0%	0
19.501 – 28.000	20%	8.500 Χ 20%	1.700
28.001 – 36.300	25%	8.300 Χ 25%	2.075
36.301 – 40.000	30%	3.700 Χ 30%	1.110
		40.000	4.885

(Κεφ.14.3.1 Τόμος Β΄ σελ.413)

(Μονάδες 5)

4. Η άμεση φορολογία είναι συνήθως προοδευτική φορολογία, με την έννοια ότι οι φορολογικοί συντελεστές είναι μεγαλύτεροι στα ψηλότερα κλιμάκια εισοδήματος ή στις μεγαλύτερες περιουσίες.

(Κεφ.14.3.1 Τόμος Β΄ σελ.412)

(Μονάδες 2)

(Σύνολο Μονάδων 20)

ΕΡΩΤΗΣΗ Ε

1. α) Άνεργοι θεωρούνται τα άτομα που θέλουν και μπορούν να εργαστούν, αλλά δεν βρίσκουν εργασία.

(Μονάδες 1)

β)

9,8%	42 000
90,2% (100-9,8)	X;

$$X = \frac{42\,000 \times 90,2}{9,8}$$

X = 386 571 άτομα (απασχολούμενοι)

(Μονάδες 2)

γ)

9,8%	42 000
100%	X;

$$X = \frac{42\,000 \times 100}{9,8} \quad \mathbf{X = 428\,571 \text{ άτομα (εργατικό δυναμικό)}}$$

η

$$\text{Ποσοστό Ανεργίας} = \frac{\text{Άνεργοι} \times 100}{\text{Εργατικό Δυναμικό}}$$

$$9,8 = \frac{42\,000 \times 100}{\text{Εργατικό Δυναμικό}} \rightarrow \text{Εργατικό Δυναμικό} = 428\,571 \text{ άτομα}$$

η Εργατικό δυναμικό = Απασχολούμενοι + Άνεργοι

$$428\,571 = \text{Απασχολούμενοι} + 42\,000$$

Απασχολούμενοι = 386 571 άτομα ή

$$\text{Εργατικό δυναμικό} = 386\,571 + 42\,000 = \mathbf{428\,571 \text{ άτομα}}$$

(Κεφ.12.2.2, Τόμος Β' σελ.377)

(Μονάδες 2)

2. α) Το Εμπορικό Ισοζύγιο περιλαμβάνει **εισαγωγές και εξαγωγές εμπορευμάτων** δηλ. υλικών αγαθών

(Μονάδες 1)

- β) Το Εμπορικό Ισοζύγιο είναι ελλειμματικό όταν οι **εισαγωγές εμπορευμάτων (πληρωμές) είναι μεγαλύτερες από τις εξαγωγές εμπορευμάτων (εισπράξεις)**

(Μονάδες 2)

(Κεφ.15.4, Τόμος Β' σελ.435 - 436)

3. α)

	€ εκ.
Τρέχουσες Δαπάνες	6,690
Κατασκευή δρόμων	400
Ανέγερση σχολείων	240
Δημόσιες Δαπάνες α)	7,330

(Μονάδες 4)

β)

	€ εκ.
Εισαγωγικοί δασμοί	1,840
Φόρος εισοδήματος	2,790
Φ.Π.Α.	2,840
Φόρος ακίνητης ιδιοκτησίας	200
Δημόσια Έσοδα β)	7,670

(Μονάδες 5)

γ)

	€ εκ.
Δημόσιες Δαπάνες α)	7,330
Δημόσια Έσοδα β)	7,670
Δημοσιονομικό Πλεόνασμα γ)	340

(Μονάδες 1)

δ) Σύμφωνα με τους δείκτες του Μάαστριχτ το Δημόσιο Χρέος δεν πρέπει να υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ. Στην προκειμένη περίπτωση το Δημόσιο Χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι $\frac{18,730}{19,220} \times 100 = 97,45\%$ και υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ.

(Κεφ. 14.4, Τόμος Β΄ σελ.419)

(Μονάδες 2)

(Σύνολο Μονάδων 20)

(Γενικό Σύνολο Μονάδων 100)

-----ΤΕΛΟΣ-----